

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Сумської обласної державної адміністрації
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Науково-дослідна лабораторія
«Академічна культура дослідника в освітньому просторі»
Ресурсний центр професійного розвитку
вчителя української мови і літератури

**ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ
І ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ
УЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА**

Збірник матеріалів

III Всеукраїнської науково-практичної конференції

Випуск 3

24 жовтня 2019 року

Формування культуромовної
особистості фахівця в умовах
неперервної освіти

Суми
Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка
2019

*Є. Копіца,
Одеський національний медичний університет,
м. Одеса*

ПРАКТИЧНА ЗНАЧУЩІСТЬ ЗАСВОЄННЯ УЧНЯМИ НАВЧАЛЬНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ

Навчальна термінологія тісно пов'язана з науковою лексикою і науковим стилем мовлення. Для успішного навчання у школі важливим є відбір понять, які закладені у програмах усіх років навчання, відповідність теоретичної і практичної частин підручників вимогам програм, що допомагає у засвоєнні певної системи понять, відсутність суперечності понятійно-термінологічного апарату суміжних дисциплін. Увага лінгвістів до термінології, що використовується під час навчання, має велику практичну значущість [1].

Розглядаючи міжпредметну наукову навчальну термінологію, слід докладніше ознайомитися із структурою галузевих термінів (лінгвістичної, літературознавчої, медико-біологічної терміносистем). Враховуючи, що морфологічний спосіб є основним у творенні слів української мови, розглянемо більш докладно творення термінів у цьому аспекті.

На думку О. Медведь [3], словотвірна префіксація в українській терміносистемі подана досить обмеженою кількістю моделей і морфем. Так, за допомогою префікса без- утворюються такі моделі:

без- + ім.:

філологічні терміни: безособовість, безсполучниковість

медико-біологічні терміни: безплідність, безсоння

без- + прикм.:

філологічні терміни: безособовий, безсполучниковий

медико-біологічні терміни: безплідний, безхребетний

Префікс від- утворює такі моделі:

від- + пр. (дієпр.):

філологічні терміни: віддієслівний, відіменний

медико-біологічні терміни: відморожений, відхаркувальний

Префікс не- бере участь у творенні таких моделей:

не - + ім.:

філологічні терміни: неперехідність, неузгодженість

медико-біологічні терміни: непрохідність, непритомність

не- + пр. (дпр.):

філологічні терміни: недоконаний, ненаголошений

медико-біологічні терміни: недужий, неадекватний

Суфіксація більш поширене явище в українській терміносистемі, хоча кількість суфіксів, використаних у цьому процесі, порівняно невелика. Так, засобом творення терміна на позначення результату процесу подекуди виступають іншомовні суфікси: **-ац(ія), -ізац(ія):**

філологічні терміни: субстантивізація, персоніфікація, гіперболізація

медико-біологічні терміни: стерилізація, адаптація, операція

терміни міжпредметної лексики: асиміляція, трансформація, редукція

Терміни на позначення властивостей творяться суфіксом **-ість** від прикметникових (дієприкметникових) основ:

філологічні терміни: сурядність, перехідність, співзвучність

медико-біологічні терміни: квалість, болісність, нервовість

За допомогою суфікса **-ння** від дієслівних основ творяться терміни для найменування процесів:

філологічні терміни: відмінювання, віршування, порівняння
медико-біологічні терміни: отруєння, запалення, знекровлення

Терміни-прикметники, що входять до складу української терміносистеми, творяться здебільшого за допомогою суфікса **-н-**:

філологічні терміни: ліричний, дієслівний, іменний

медико-біологічні терміни: рецидивний, інфекційний, ін'єкційний

терміни міжпредметної лексики: локальний, дорсальний

Терміни-прикметники, утворені за допомогою суфікса **-ов-**:

філологічні терміни: прозовий, дієприкметниковий, займенниковий

медико-біологічні терміни: синусовий, больовий, кістковий

За загальними законами українського словотвору творяться терміни – складні слова, що функціонують у межах української терміносистеми. Здебільшого це слова, утворені на основі інтерфіксного складання залежних одна від одної основ:

філологічні терміни: двочленний, трискладовий, дієвідміна, словосполучення, однорідний

медико-біологічні терміни: жовчоутворення, крововилив, жарознижуючий, жовчогінний, патогенний

Засвоїти поняття, а отже і термін, - означає усвідомити його зміст, уміти виділяти істотні ознаки, точно знати його об'єм, місце серед інших понять (чи термінів) з тим, щоб уміти користуватися цим поняттям (чи терміном) у пізнавально-навчальній і практичній діяльності. Процес засвоєння понять для учнів досить складний – від простих життєвих, побутових – до наукових термінів і має відбуватися в час шкільного навчання під керівництвом педагога [2].

Список використаних джерел:

1. Головин Б.Н. Роль терминологии в научном и учебном обучении. – Термин и слово. Межвузовский сборник / Горьковский гос. университет. – Горький, 1979. – 150 с.
2. Копіца Є.П. Збагачення словникового запасу учнів гімназії науковою навчально-термінологічною лексикою на між предметній основі: Дис. канд. пед. наук. – Одеса, 2006. – 227с.
3. Медведь О.В. Українська граматична терміносистема (історія та сучасний стан): Дис. канд. філ. Наук. – Харків, 2001. – 167 с.